

3. Z obžalovanjem se ugotavlja dejstvo, da se Jugoslovnsko učiteljsko združenje ni vzelo v zaščito pred nepozvanimi glede vprašanja prireditve internacionalnega učiteljskega kongresa v Beogradu, kateri bi že po sami zamisli izvedbe moral biti v čast našemu učiteljstvu in naciji.

Odbor za resolucijo in predloge je predlagal tudi izključitev dveh članov iz združenja in to: Jovana Milojevića, učitelja iz Zagreba, Jovana Raletića, učitelja v Zucuh v dunavski banovini, ker so delali proti interesom JUU in proti načelom prosvetne in personalne politike JUU.

Po kratki debati je bila izglasovana resolucija in tudi predlogi.

S tem je bil izrpan program skupščine in volilni odbor je podal svoje poročilo, iz katerega je razvidno, da so bile vložene tri liste in to:

I. V izvršni odbor: Ivan Dimnik, Todor Dimitrijević, Stjepan Kranjčević, Svetislav

Gojković, Milinko Lazić, Mara Krstonošić, Jevta Krljević, Arsenije Tubić, Zivojin Stojanović. Nadzorni odbor: Dragotin Igl, Borivoj Pavlović, Mihajlo Stanojević, Viktorija Flere, Milan Šapinae.

II. Izvršni odbor: Dragiša Mihajlović, Danilo Milanović, Dragutin Prokić, Milorad Živković, Juraj Mravunac, Božidar Karličić, Miloš Vučević, Jovan Kovačević, Anda Miličević.

III. Izvršni odbor: Mato Sudeta, Svetozar Popović, Franjo Kokalj, Vladislav Dabić, Stojadin Petrović, Ljubomir Arandelović, Ivo Crnković, Dobrisav Stojković, Mileva Živković.

Oddanih je bilo 356 glasov. Za prvo listo Ivana Dimnika je glasovalo 286 delegatov, za drugo 43 in za tretjo 26. Druga lista je dosegla količnik in enega člana v izvršni odbor. Tretja lista pa ni dosegla količnika. Po objavljenih rezultatih se je tov. predsednik zahvalil za udeležbo in izkazano zaupanje in je zaključil skupščino ob pol 1. uri po polnoči.

Razmišljanja po banovinski skupščini

Vsakoletna banovinska skupščina naše organizacije je za naš stan dogodek. Ne samo, da se tu podaja obračun o izvršenem delu v preteklem letu, ampak kaže nam tudi razpoloženo članstvo napram organizaciji, njegovo stremenje in voljo za bodočnost. Skupščine so prava slika notranje moči organizacije.

Letošnja nam je pokazala, da se kljub raznim razdiralnim poizkusom od zunaj, večina le še zaveda, da je le v skupnosti moč, ki brani tudi posameznika pred sovražnimi napadi. Mnogi imajo namreč čisto napačne pojme o organizaciji. Mislijo si, da bi morala služiti le njihovim osebnim in samo osebnim interesom. In če kdaj tega ne dosežejo, govorijo o zapostavljanju, korupciji in brezposelnosti organizacije. Ne vedo, da so dobrane, ki jih hoče izvojevati organizacija, namenjene celotnemu stanu in po tem seveda tudi posamezniku. Takih pridobitev ti sebi ne želiš ne upoštevaš. To so tisti ljudje, ki tudi najbolj izrabljajo vsakokratni politični položaj. Znajo se izredno prilagoditi razmeram in okoliščini, prav po biološki metodi. Njim je spreminjanje barve varovalni ščit, ker boljše obrambe — duhovne — ne zmorejo.

Takih ljudi ne najdeš v vrstah, ki posejajo redno naša zborovanja in skupščine. Saj oni znajo drugače dosegati svoje namene. Kdo bi se boril in izpostavljal, ko se pa v zaledju na cenejši način pride do svojega namena. Bijejo naj se le drugi, ki nimajo zlahte in zvez!

Zato vidimo med boreci skoro vedno le iste stare obraze. Njim se pridružujejo v zmerem številu novinci, mlajši ljudje, ki kažejo voljo do dela in prevzemanja posle, kadar bodo omagali starejši. Vidi se pa takoj, da je naraščaja premalo. Tu ne velja izgovor: Bodo že oni, ki so vajeni. Treba bo nekoč

prevzeti dedščino in novi ljudje bi morali biti v vseh ozirih vpeljani v poslovanje, kar se pa ne izvrši tako hitro. Most med starejšo in mlajšo generacijo bi ne smel biti prav nikjer pretrgan.

Posebno se je opazilo, da ni bilo na skupščini, niti v ozadju, onih ljudi, ki so že dosegli kak svoj namen. »Die Bauern sollen kämpfen, wir sind Edelleute.« — Takim sebičnem bo morala organizacija stopiti na prste in preiskati njihovo preteklost, zlasti način, kako so prišli do svojih položajev. Vrste bo treba začeti trebiti. Nič ne de, če nas je nekaj sto manj. Saj gre za kakovostno in ne številčno moč.

Zelje zapečkarjev, da bi nastali v organizaciji prepiri in razdori, se zaradi uvidevnosti delegacije niso izpolnile. Nastajajoči nesporazumi so se sproti poravnavali, kar je organizaciji le v dobro.

Opomnil bi tu le na premajhno dalekovidnost in uvidevnost, ki jo kažejo nekateri, kadar gre za malenkostne materialne datjave. Nikakor bi ne mogel reči, da gre za žrtve, ker je komaj miloščina. Za mesečni dinar se vleče debata, da je človeka že kar sram. Mnogi se izgovarjajo na odgovornost nasproti članstvu. Kdaj ste že čuli, da bi poslanci leteli domov vprašat svoje volilce, če smejo glasovati za ta in ta zakon, pa naj bo še tako strog? Preveč imamo opraviti z otroki, zato smo večkrat tudi sami malenkostni, neodločni in pri vsem stiskanju slabi računarji. Kar mučna je že bila zadeva s »Popotnikom« in bi se ne smela nikoli več ponoviti v tej smeri, pač pa v nasprotni.

Tako smo letos morda prebrodili eno najnevarnejših mest, ne da bi tok koga odnesel in naredili korak naprej h konsolidaciji stanovskih razmer. Fr. L.

Pri ilustratorju „Čurimurčkov“

Nebotičnik. Blok mogočnih stavb krog njega se bahato dviga v višave in s prezirom zre na bedne ostanke stare Ljubljane pod sabo. V eni teh palač stanuje Viktor Cotič, ilustrator »Čurimurčkov«.

Stopil sem v dvigalo, v tretjem nadstropju sem pozvonil in par trenutkov kasneje sem že sedel v sprejemnici.

Spuščne zavese na oknih so se s težavo upirale večernemu soncu, ki je s svojimi

trudnimi žarki rahlo odkrivalo vso udobnost sobe.

»Takoj! Takoj!« sem začel s hodnika njegov glas in komaj sem se utegnil ozreti po slikah na steni, že se je prikazal iz kopalnice svež in pravkar obrt, da je v sobi kar zadehtelo po kolonjski vodi.

»Mladina in kritika je sprejela vaše ilustracije z veseljem.« sem ga pozdravil.

Z njenim prihodom smo kar vsi na novo oživeli. Igre, delo — vsega se je lotila in se trudila, da je dosegla cilj. Vzljubili smo jo, vzljubila nas je ona. Pot njena v šolo je bila dolga 4, tudi 6 km. Pa je ni utrudilo, je ni plašilo. Niti minute ne bi mogel zaznamovati njenih zamud. In po pouku, saj je imela še vedno toliko in tako mnogo posla. Zanimala se je prav za vse: učiteljska knjižnica, oba pomladka in še mnogo drugega je bilo v njenih rokah od vsega početka.

Najbolj pri srcu pa ji je bila siromašna deca. Tu ni opustila nobene prilike, kjer bi mogla doseči količjak za uteho bednim. Ko smo leta 1933. ustanovili stalno šolsko kuhinjo, je bila spet ona tista, ki je prevzela vodstvo. Učila je deklice kuhanja, računala in kalkulirala in vse se je vršilo kakor po receptu. Koliko tisočev lačnih želodčkov je napolnila z dobro in tečno hrano, vedo povedati knjige, ki jih je vodila ves čas vestno in točno. Saj bi jo otroci imenovali mamico, pa je bila premlada, rekali so ji le gospodična Stana.

In vse te njene velike lepote je bilo mnogo tudi za nas, ki smo z njo delali. V vseh njenih enajst in pol letih, ko je bivala med nami, ni prišla iz njenih ust žal beseda. Bila je tovarišica in pol! Ne le, da je rada prevzela vsako delo, sama se je ponudila. Naj navedem samo nekaj! Ko sva leta 1931. šla dva tovariša iz naše šole na turnejo po Češkoslovaški, smo pri konferenci porazdelili delo za ta čas. Ko je bilo delo razdeljeno, se je oglasila: »Nj mi prav, da so drugi prevzeli več dela kakor jaz.« — Je še mnogo takih?

In ta lepa, ta dobra Stana je morala oditi tja, od koder ni vrnitve. Spremili smo jo na njeni zadnji poti. Belo oblečene deklice so ji postale s cvetkarnj mrzlo bivališče, vsi učenci in učenke so zasuli krsto s cvetjem. Padale so grude v grob, v naših dušah pa je trepetalo od težke boli. Izgubili smo tisto sonce, ki je ogrevalo

»Da so moje ilustracije kritike zadovoljile, me veseli, toliko bolj pa sem vesel, da jih je vzljubila mladina.«

In po kratkem molku je še dodal: »Mladina je najstrožji kritik in na njeno sodbo sem čakal skoro s strahom.«

Sonce se je močneje uprlo v zavese. Soba je zablestela zdaj v rdečkastem siju. Nehote mi je zdrknil pogled po stenah, kjer so se vrstili portreti, pokrajine, marine. Barve so pele opojno pesem.

»Čprav ste vseprej kot začetnik v slikarstvu, ste v Ljubljani skoro še docela neznan.«

Cotič se je nasmehnil: »V Ljubljani nisem dolgo. Dalj časa sem prebil na Dunaju, kjer sem tudi dovršil slikarsko akademijo. Živel sem pa več let tudi v Trstu, v Zadru in v Mariboru. V Mariboru sem ustanovil slikarski klub »Grohar« in sem bil njega prvi predsednik. Tam sem organiziral prvo slovensko slikarsko razstavo, kjer sem razstavil tudi sam več slik. Da bi se strastno rad udeleževal razstav, in morem trditi, vključ temu pa sem razstavil svoja dela v Leobnu in na Dunaju, v Gorici, v Trstu in na mednarodni razstavi na Reki.«

»Sodeč po tem, da ste dali klubu ime »Grohar«, bi človek sklepal, da se prištevate k impresionistom.«

»To tudi drži,« je odvrnil in medtem ko je jemal iz žepa cigaretno dozo, je še dodal: »Po tehniki sem impresionist, po motivih pokrajinar. Pred leti sem se mnogo bavil s portreti in z marinami.«

Prihajal je bolj in bolj v razpoloženje. Beseda se mu je razživila, kot se sproži granatno jabolko v jeseni, da se kar sama sipljejo iz njega rdeča zrna. Govoril je o svojem življenju, o delu in uspehih. Vesela beseda, iz katere je zdaj pa zdaj zavnel tržaški naglas, mu je polagoma utihnila, živahne geste so se umirile. Prižgal si je cigareto, puhnil je dim, segel za hip v svoje dolge lase,

katerih sta se skrb in čas le še rahlo doteknila, in gledal je za kolobarji dima, ki so se dvigali počasi proti stropu.

»In kdaj ste se začeli baviti z ilustracijami?« sem prekinil njegov molk.

»Zelo zgodaj,« se je nasmehnil Cotič. »Še kot dijak sem ilustriral za Mohorjevo družbo Utvine »Pravljice«. Za isto založbo sem oprnil kasneje tudi več drugih knjig. Moram pa že reči, da nisem imel še z nobeno knjigo toliko veselja, kot s »Čurimurčki«. Ribičevo besedilo je pisano kot za nalašč zame. Lovec sem in ribič. Priroda me izredno veseli. Škoda le, da mi je bil stavljen za ilustriranje razmeroma kratek rok. Nisem hiter. Delam počasi in za vsako sliko sem izdelal več skic. Risal sem vse po naravi. Pri tem so mi bili v pomoč moji dijaki. Znosili so mi razne živali, ki sem jih potreboval. Da bi videli tedaj mojo delovno sobo! Po mizi je kar gomazelo murnov, hroščev, čmrljev, pikapolonic. Opažoval, preobračal in mučil sem uboge živalce, dokler nisem ujel karakteristične poze, ki sem jo potreboval.«

In pripovedoval je podrobno vesele dogodivščine s čurimurčki, s svojimi malimi »modeli«, ki so ga ves čas dela po svoje zabavali.

Ko sva se ob tem pripovedovanju oba dodobra nasmejala, sem vstal.

»Kako pa ste zadovoljni z barvnimi reprodukcijami v knjigi?« sem ga še vprašal na stopnjišču med čakanjem na dvigalo.

»Več kot zadovoljen,« je odvrnil Cotič veselo. »Tiskarni moram čestitati. Niti velike nemške tiskarne, ki imajo dnevno opravka s dvojarvnim tiskom, ne bi mogle izvršiti pri tej nakladi dela bolje, kot Učiteljska.«

Stisnil sem Cotiču roko in sem se odpeljal navzdol.

Rožnik je bil še ves zlat od večernega sonca, ulice pa je že zalil mrak. Na promeni me je zajela živa roka ljudi in me je odnesla s seboj. Albert Širok

Malo orientacije

„Glas najmlajših“

Stopili smo v zavestno doživetje današnje dobe v trenutku, ko neuklonljiva usoda človeštva nije z neizprosnim bičem brezposelnosti po hrbtenicah najmlajših, po cvetu našega naroda — mladini.

Bičan cvet rodi sad, ki je povsem drugačen od raslega v solncu. Cvet ljubi le solnce, a bič bo sovražil iz vsemih njegovih sledovi. Škoda, da se nam je solnce sprmenilo v bič in da mnogi še služijo temu biču, češ, saj njegovi udarci po nas še niso najhujši. Res je, dragi tovariš in tovarišica, da morda ravno Tebe ta bič brezposelnosti ni zadel v vseh njegovih zamahih, a pomisli, da nisi samo Ti mladina, ampak da jih je nepregledna vrsta bičanih mladih cvetov — tako zvanih upov naroda, katerih razbičane duše trpe v bolečinah izrinjenosti, čuvstev nepotrebnosti in odvečnosti in razvrzanosti največjih globin notranjosti. In če si morda že prišel iz peze brezposelnosti do svoje skorjice kruha, ali boš mirno gledal, kako se za teboj vrsti nepregledna vrsta mladih duš, ki jih ista usoda ko tebe vodi do največjih duševnih depresij v dobi, katerih dela bi morala sijati ko jutranja zarja na dnevu naše bodočnosti. Vsi ti, ki padajo v brezno neprečtetih brezposelnih dni, so naši sotrpini, so naši mlajši, katerim moramo nuditi roko in srce, da otemo vsaj upe jutranje zarje. Spomin na doživetja naših duš v prvih teminah ugašajočih upov naj v nas zbudi voljo in odločnost, da ne dopustimo, da bi še v bodoče ves naš mladi rod doživljal križanje svoje komaj zaživete mladosti. Znano je, da pride po križanju najboljše odrešene, da vedno stopnjujemo se pritisku sledi eksplozija — saj nobena poso-

da ne vzdrži vsega — toda tovariši in tovarišice, naj bo dovolj, da so naše duše bičali in križali in ne zahtevajmo s svojo pasivnostjo, da bo še rod za rodm doživljal notranje poraze po človeški družbi tedaj, ko bi ga ta morala sprejeti med se kot pozitivnega člana. Ne molčimo več, ampak kričimo; da ne bodo merodajni krogi mirne vesti šli preko nas s hladno matematiko. Res je, toliko in toliko nas je vedno brezposelnih, a mi nismo mrtev material, zložen v zapahnenih magacinih, nismo samo suhe številke statistik, ampak živa mladina, ki ji ni priznana nobeno mesto v človeški družbi.

Živa mladina smo, a v čem je naše življenje? Ali nismo doslej ječali neslišno s ovelnelimi ustnicami in neprimerno boljo duš pod nenadnim pritiskom popačenih razmer v človeški družbi? Zastala je za trenutek naša mladost, ko da bi se solnce ustavilo na nebu. A sedaj smo zopet začutili potrebo po našem življenju, potrebo po življenjskem delu, ki nas krepko sili kvišku v vsej svoji mladosti. Zavedli smo se, da mora biti konec pasivnega mučeništva. Začutili smo dolžnost, da gremo na delo in rešimo našo mladost in našo bodočnost. Tovariš, tovarišica, še so v tvoji notranjosti sledovi pez brezposelnosti in iz njih trdih izkustev naj ti vzkipi nova pesem našega skupnega dela. Vedi, da nisi sam, ampak da nas je mnogo. In če je bilo skupno naše mučeništvo, naj bo skupno in složno tudi naše delo, saj bo kiljo iz enako razočaranih in globoko pretresenih mladih duš.

Tovariši, tovarišice! Ne prodajajmo nikomur svojih mladih duš, ne kupujmo s svojo mladostjo po nelepih načelih individuali-

naša srca, ki nam je dajalo toliko pobude in veselja do dela.

Stana, ni Te več med nami, a v naših dušah ostaneš večno taka kakršna si bila: popolna učiteljica - tovarišica.

Ti!

† Tilki Pivkovi na sveži grob

Duša je iz ječe vstala, vzpela se v nad zvezdni svet.

Solnce, ki si mu šla naproti, je razkošno sipalo svoje žarke na nas, ki smo Te spremili k poslednjemu počitku, solnce, ki si ga ljubila — v naših srcih ga ni bilo, v nas je bila žalost ...

Zelega si vzleteti v sinje višave, da bi od tam doli gledala svojo drugo domovino, ker Ti ni bilo dano, da bi smela gledati svojo prvo, kjer Ti živita oče in mati.

A telo je omahnilo. Duša pa se je vzpela v nadzemski svet, kjer ni solz, kjer ni trplje-

nja in žalosti, ni sovraštva, tja, kjer vlada večna ljubezen in večno veselje. Hotela si k morju na oddih, šla si na večni oddih. O, le oddahni si!

Tvoj upravitelj Vidmar na Čatežu mi je pokazal pismo, ki ga je prejel od Tebe dan po Tvoji tragični smrti in v katerem mu pišeš:

»Kar verjeti ne morem, da bi kar tako lahko pogrešali Aleksandrovo, morje in solnce. Zdi se mi, da Vas bo nekega dne kar premamilo in se odločite. — Morje ima čudovito moč: kdor ga enkrat vzljubi, mu je zapisan do smrti in preko... Odpotujem namreč v sredo v Baško. Do Sušaka z avijonom. Škoda, da ne plovemo preko Čateža, bi Vam malo pomahala...«

Jesen bo prišla v deželo. Vsa, Tebi tako draga Dolenjska, bo oživela, bo bodo spravljal kmetje dozorel sad. A Ti si morala pasti v najlepšem razcvitu.

Jesen bo prišla! Zopet se bodo odprle šolske duri. Otroci, ki si jim bila skrbna vzgojiteljica, nežna kot mamica, Te bodo pričakovali in vpraševali: »Kje je naša gospodična Tilka? Ali je ne bo več k nam?« — »Ne, ne,« bo govorilo iz vseh kotov! »Ne, ne,« jim bodo govorili starši. Tebe pa slišim, kako jim šepetesh iz onostranstva: »Otroci, meni je dobro, meni je tako lepo, ne skrbite zame in pridni bodite!« — — —

S tugo v srcu smo zapustili Tvojo prerano gomilo: Tvoj užaloščeni nadzornik Vizjak, Tvoj globoko potrpi šolski upravitelj Vidmar ter številne tovarišice in tovariši iz novomeškega okraja in od drugod.

Nad nami je bilo jasno nebo, pod katerim je krožil jekleni ptič, ki Ti je prinesel poslednji pozdrav. Razšli smo se na vse strani, med svet, med ljudi, delat in borit se.

Ti si končala! Tebi je dobro. Le spavaj sladko!

Martin Marinč.

Dve prerani smrti

† Stana Kante

Ste jo poznali? Malo, saj je ni bilo nikjer videti v ospredju, čeprav je prav močno spadala tja.

V Šmarju pri Gorici se je rodila. Kmalo med vojno je prišla vsa družina v Slovenijo — njen oče je bil znani in priljubljeni sreski šolski nadzornik.

Leta 1919. je končala učiteljske ter bila nekaj časa suplentka v Ljubljani, od koder je šla službovat na Vinico v Beli Krajini.

Od staršev je prevzela vse one lepe lastnosti, ki naj povzdignejo ugled slovenske učiteljice. Pri grči Lovšinu in znani delavki Poldki na Vinici pa so se te lastnosti izpolnile in utrdile. Vajena vsakega dela v in izven šole — taka je prišla januarja 1925 na Barje.

stičnega egoizma, ne postanimo včasih sesajoči, včasih z zobmi škripajoči priveski starih, današnji dobi ne odgovarjajočih in prilikam v življenju ne ustrezajočih preganajočih se skupin. Ne iščimo svojih uspehov in ciljev v trenutnih senzacionalnih podvigih, ampak sezimo z lepšimi upi in cilji globlje v naše duše in v življenje našega naroda. Dajmo častno mesto z delom dokazani ljubezni do mladine in našli bomo nezmotljivo pravo pot, ker stali bomo že z gorečo delavnostjo na nje početku.

V nas mora nastati nov duh, nova miselnost, nov svet, ki bo tem lepši, tem čistejši in srečnejši, čim težje in bolj boleče je bilo križanje naše mladosti, čim daljša je bila tema naše pasivnosti. V naših dušah je s črkami brezupne brezposelnosti vklesano rojstvo novega časa, ki mu moramo mi dati vsebino in obliko. Vse to je že dano v nas, le poiskati nam je treba v naših duševnostih in s trdno voljo ustvariti neomajno delavnost.

Naša naloga in dolžnost je, da se pomemo o naši skupni poti v bodočnost, o našem stvarnem delu za naš narod, o današnjih življenjskih prilikah ter o naši orientaciji v življenju. Na nas je, da se otresemo fraz, ki so plaše skrivanja notranje gnilobe današnjih dni in zavetišče parazitov človeške družbe.

Krenimo mi na pot tudi res izvedenega

stanovskega tovarištva, oživimo si cilje, ki bodo v svojem dosežanju nudili rešitev iz težkih prilik našemu ljudstvu in nam. Ne delajmo med seboj otročjih vojsk s teorijami o svetovnih nazorih, ampak pojdemo strnjeno pot naprej, pot, ki bo značila praktično rešitev težkih pež današnje dobe. Ne bodimo slepi in mrtvi, ampak živimo in glejmo ter opazujemo življenje, da bomo iz njega črpali najboljših načinov našemu delu! Ne bodimo mrkogledi samotarji, ne boječi mladi, ne neorientiran naraščaj, ampak živimo vse življenje in delajmo vztrajno, kar nam bo združeno z darovi usode od rojstva pa do današnjih dni dalo pravo smer in jasno pot — ne radi sebičnih ciljev, ampak radi bodočnosti, kateri smo mi odgovorni.

Tovariši, tovarišica! Končaj z medlim omahovanjem in nihanjem ter kreni na našo skupno pot krepko in čvrsto, pogumno in zdravo — saj smo mladi in krepki, saj smo mladina, ki ji je človeška družba izbičala duše, ki je trpela in trpi, ki je bila odrinjena, a katera hoče delati in živeti za narod in državo, za cilje, ki so njena naloga in njena odgovornost. Prični še danes z dehom in ko se bomo zbirali, bo vsak in tudi ti z lastnim delom pripomogel z mladostno silo do prvih naših krepkih skupnih korakov — v jasno bodočnost.

Svarc Ivo

Splošne vesti

— **Dva ministrska odloka.** Na predlog Kralj. banske uprave v Ljubljani Poverljiv S. N. Broj 32/1-36, je ministrstvo prosvete ukinito oprostitev pouka v razredu g. Ivanu Dimniku, šolskemu upravitelju pomožne šole v Ljubljani, predsedniku Jugoslovenskega učiteljskega združenja. — S posebnim odlokom je ministrstvo oprostilo na osnovi §§ 14. in 15. zakona o narodnih šolah pouka v razredu g. Mil. Rakovića, upravitelja pomožnih oddelkov pri narodnih šolah v Zemunu.

— **Pozabljene številke.** »Slovenec« je v poročilu o glavni skupščini JUU v Novem Sadu pozabil objaviti rezultat tajnih volitev po proporcionalnem sistemu. Lista sedanje uprave na čelu z nosilcem predsednikom Ivanom Dimnikom je namreč dobila 286 glasov, druga lista z nosilcem Dragišem Mihailovičem 44 glasov, tretja — »zvanična« lista, kakor je pisal novosadski »Dan« — pa je dobila 26 glasov t. j. 4 manj, kakor je bilo podpisnikov liste. Zanimivo so številke glasovanja o letnem poročilu sedanje uprave, proti kateremu je glasovalo samo 8 delegatov, proti finančnemu poročilu so glasovali samo 3 delegati, proti poročilu nadzorstvenega odbora je glasoval 1 delegat, a za razrešitvo dosedanjih upravi so glasovali enodušno vsi delegati. Iz tega se vidi, da tudi ostale skupine odobravajo delo sedanje uprave in so izrekle s tem zaupanje v sedanjo stanovsko smer JUU. S tem so ovržena tudi vsa lažnjiva poročila o skupščini.

— **Tečaj za izdelavo geografskih reliefov.** JUU — sekcija za dravsko banovino ponovno razpisuje tečaj za izdelavo geografskih reliefov. Tečaj se bo vršil 24., 25., 26., 27., 28. in 29. avgusta t. l. v Ljubljani. — Prijavnina znaša do 20 udeležencev 120 Din, ako pa jih bo 30 ali več pa 100 Din. Za udeležence preskrbimo po želji prehrano in prenočišče po nizki ceni. Prijave je treba poslati na JUU sekcijo za dravsko banovino do 22. t. l. — Tečaj je posebne važnosti zato, ker se bodo izdelovali reliefi pokrajin. Z delom se prične 24. t. l. in sicer v Učiteljskem domu v Ljubljani.

— **Pedagoški tečaj v Ljubljani.** Kot je že naš list poročal, je priredilo Pedagoško društvo v Ljubljani svoj prvi pedagoški tečaj. Tečaj je pričel v ponedeljek, 17. t. m. Pri otvoritvi sta zastopala sekcijo gov. Ivan Dimnik in Metod Kumelj. Predsednik sekcije je ob tej priliki pozdravil stremljenje mladega

društva, ki hoče poživiti pedagoško delavnost v Ljubljani. Poročilo o poteku tečaja priobčimo v prihodnji številki.

— **Zadruga »Dom učiteljic« v Ljubljani** opozarja ponovno na tečaj za javno vzgojo žene, ki ga priredi Jugosl. Zenska Zveza v Ljubljani od 24. do 26. avgusta. — Udeleženkam tečaja se bodo preskrbela stanovanja in na željo tudi hrana po nizkih cenah. Točen vzpored objavi J. Z. Zveza v dnevnikih.

— **Šolski kuhinji na Barju** so darovali svoji pokojne tovarišice Stane Kantetove znesek 500 Din. Pokojna Stana je od vsega početka vodila ubožno kuhinjo. Učenci se bodo še po njeni smrti spominjali lepote njene duše. Iskrena zahvala!

Upraviteljstvo.

— **V svrhu praznovanja 30 letnice maturo** naj čimprej sporoče svoje naslove sledeči tovariši abiturienti ljubljanskega učiteljskega iz leta 1906.: Jakofčič Ludvik, Kleindienst Lovro, Medič Pavel, Podbregar Fran, Poljanec Rudolf. — Obenem prosim, da sporoči svoj naslov katerakoli tovarišica abiturientka ljubljanskega učiteljskega istega letnika, da ji razodenem svoje in želje še petih iskrenih tovarišev. — **Paternost Riko,** Gorenja vas nad Škofjo Loko.

— **Ljutomer.** Pogreba pok. majorja Frančka Zacherla, ki je tako tragično umrl na Belasici in je bil prepeljan v Ljutomer, se je udeležilo mnogo učiteljstva (nad 80) iz domačega in sosednjih srezov. Vaša udeležba nam je bila v veliko uteho. Sprejmite za Vaše žrtve pos. pa še tovarišem rez. častnikom našo najiskrenejšo zahvalo! — **Obitelj učitelja Fr. Zacherla.**

— **Vpisovanje na Ant. Rud. Legatovem Enoletnem trgovskem tečaju v Mariboru** je vsak dan od 10. do 12. predpoldne v šolski pisarni, Vrazova ulica 4. Tudi ob nedeljah in praznikih. Lastni dežji internat. Šolski program se dobi brezplačno. Znižana šolnina.

Učitelji! Učiteljice!

SLOVENSKA KNJIŽNA ZALOŽBA išče proti običajni proviziji vsaj v vsakem okraju Slovenije po enega poverjenika, ki bi med svojimi tovariši in prijatelji nabiral naročnike. Javite se upravi lista pod značko „Poverjenik“

Ko se je na vabilo deželnih stanov l. 1561. vrnil v Ljubljano, se je z vso vneto zavzel za organizacijo slovenske cerkve. L. 1562. se je z navdušenjem lotil tudi organizacije šole. In prihodnje leto se je že otvorila v Ljubljani prva gimnazija na Kranjskem, pod vodstvom Lenarta Budine. To šolo, ki se je leto za leto izpopolnjevala in reformirala, so pozneje vodili še rektorji Adam Bohorič, Nikodem Frischlin, Jakob Prentelj in Engelbert Engel do l. 1598., ko je bila ukinjena. Prideljenih je bilo tej šoli tudi več učiteljev.

O protestantovskem šolstvu je izšlo pri nas več slovenskih in nemških razprav, iz katerih se da slutiti velikega šolskega organizatorja Trubarja in njegove sotrudnike. Natlačneje o takratnem šolstvu smo se pa Slovenci poučili šele iz knjige: »Die protestantische Kirchenordnung der Slovenen im XVI. Jahrhundert«, študije, ki je izšla l. 1919. v Heidelbergu in jo je spisal univerzitetni prof. France Kidrič.

»Cerkovna ordninga, ki jo je sestavil Trubar vsebuje vsa določila za bogoslužje nemške in slovenske protestantovske cerkve v naših krajih. Izvirno poglavje o šoli, poudarjanje slovensčine kot liturgičnega jezika in njeno upoštevanje v mestnih šolah, pričajo o pomenu te morda najzanimivejše Trubarjeve knjige.

Kakor že omenjeno je Trubar vrnil v »Cerkovno ordningo« izvirno poglavje 78 a do 79 a z naslovom: »Od šul, šularjev šulmojstrov«, s katerim dokazuje potrebo šole in to s tezo, ki se glasi: »Obena dežela, ne mejsto, ne gmajna ne mogo prez šul, prez šularjev inu prez vučenih ludi biti, ne duhovskih riči prou ravnatu inu obderžati. Tu vsaki zastopni človik more lahko zastopiti.« To tezo je podprl z zgodovinskimi vzgledi raznih narodov in z raznimi citati iz sv. pisma.

Cisti

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— **Uredba o učiteljski stanarini,** s katero prehajajo obveze za kritje stvarnih potreb pri vzdrževanju osnovnih šol, predvsem za kritje učiteljskih stanarin, od občin na banovinske samouprave, je te dni dovršena in bo predložena ministrskemu svetu v definitivno odobritev. (»Jutro« 22. VII.)

— **Drugi vseslovenski pedagoški kongres** se bo vršil prihodnje leto v Ljubljani. (»Jutro« od 24. VII.)

— **K učnemu uspehu na meščanskih šolah v Mariboru.** Da ni bil uspeh boljši navaja »Mariborski večernik« od l. VII. naslednje vzroke: Razredni prenatrpani, socialne razmere otrok, nesodobnost učnega načrta. Najslabši uspeh je bil na državni deški, ki ni dosegel niti 50%. Velik pogršek staršev je, da vpišejo svojega otroka prezgodaj v srednjo ali meščansko šolo, po 4. namesto po 5. razredu.

— **Šolstvo v Italiji.** V mnogih predelih Italije je zakon o obveznem obisku šol ostal dejansko samo na papirju in se te razmere tudi v zadnjih letih niso veliko izpremenile. (»Gruda« št. 6.)

— **Šolstvo na Gradiščanskem.** Gradiščanskim Hrvatom se na vsak način bolje godi kot Koroškim Slovincem. Imajo namreč 46 čisto hrvatskih ljudskih šol. Preteklo leto so dobili še 4 nove. (»Slovenec« 2. VII.)

— **Učiteljstvo v Italiji.** Na osnovnih šolah je 90.738 učiteljev, na srednjih 10.131, na obrtnih in učiteljskih pa 4302. Ženskih moči je od tega 80%. Število moških učiteljev stalno pada. (»Naš glas« od l. VII.)

— **Resolucije katehetskega kongresa v Splitu.** Kachelici so proti ukinitvi verouka v višjih razredih srednjih šol. Zahtevajo, da se za državne cenzorje učbenikov verouka postavijo kateheti srednjih šol. K obhajilu naj gredo otroci prvega razreda že ob veliki noči. S prihodnjim letom naj se izplačajo honorarji katehetom osnovnih šol iz banovinskih bužetov po 20 Din od ure. Da se izmed aktivnih katehetov postavi poseben referent pri ministrstvu prosvete za katoliški verouk. Da v državnih prosvetni svet vstopijo kot stalni člani izvršilnega odbora po en katehet srednjih, meščanskih in osnovnih šol. (»Slovenec« 19. VII.)

— **Letaki JUU.** »Samouprava« od 16. ter »Slovenec« od 17. VII. napada Učiteljsko združenje in posebe še tov. Dimnika, češ, da je avtor letaka v katerem obvešča javnost, da je izdalo tajništvo JRZ duhovščini v dravski banovini okrožnico, v kateri zahteva podatke o učiteljstvu in da se na ta način vzpostavlja nadzorstvo duhovščine nad učiteljstvom. »Samouprava« (in po njej tudi »Slovenec«) trdi, da tista okrožnica ni bila poslana župnikom pač pa predsednikom strankinih krajevskih odborov za sestavo učiteljskega katastra.

— **Službena doba učiteljstva na šolah** družbe sv. Cirila in Metoda se ne šteje v penzijo. O tem se je že mnogo pisalo in to vsi obsojajo. »Slovenija« od 17. VII. pravi, da je kriv temu uradniški zakon »slavnega JNS režima«, ki je tako nagrado zasnoval ravno učiteljstvu, ki mu je bilo do zadnjega tako brezpogojno vdano. Zakon in njegov tvorec sta krivca vsega zla. Zakon pa je od danes do jutri in če omogočuje krivice, ga bo zadel sodba.

— **Popravek jugoslovenskega učit. združenja** prinaša »Slovenec« od 22. VII. glede na članek »Letaki JUU«. Iz tega popravka je razvidno, da JUU ni izdalo nikakega letaka, katerega avtor naj bi bil njega predsednik Dimnik, ampak je res, da so člani JUU v dravski banovini prejeli originalne okrožnice tajništva JRZ.

Seveda misli Trubar s tem, le versko šolo protestantovske cerkve, ker pravi: »S takim se spet ta stara prava vera gori prapravi inu povsen svejt restegne, prave Božu dopade bože službe inu molitve bruma (pobožnost moja op.) inu poštene, lubezan proti Božu inu umej ludmi narede, malikovane doli zatare.« Kot plačilo za ustanovitev takih šol obeta Trubar: »obrambo proti Turkom, odstranitev draginje, toče in kuge«.

Trubarjevi nazori glede protestantovske verske šole se izražajo v naslednjih njegovih izjavah: 1. »De povsod v mejstih in tergh inu per farah se imajo latinske nembske inu slovenske šule gori narediti.« 2. »Cesarji, kralji, viudi inu vsa zlaht oblast inu gospodična so dolžni — v slednim mejstu, v tergu inu per sledni fari šulmojstre inu šularje deržati, v mejstih in tergh, de se latinsku inu nemšku, per tih farah od farmoštrou, podružnikov inu mežnarjev tu slovensku pismu, brane inu pisane vuči. 3. Raventiga en vsaki pridigar inu farmošter ima tudi per suje fari eniga šulmojstra ali mežnarja imejti ali deržati, de te mlade hlapčice inu deklice, purgarske inu kmetiške otroke vuči slovenski brati inu pišati, ta katehizmus sred s to izlago izvuna povejdati. 4. Te artikule imajo učiti ti pridigari farmane, ti šulmojstri nih šularje, ti stariši nih otroke.«

To je torej Trubarjeva teorija o šolstvu na Slovenskem. To teorijo je bilo pa možno izvesti v prakso — to je, da bi se bile ustanovile šole poleg mest in trgov tudi pri vsaki župniji, — le tedaj, če bi bila na Slovenskem v reformacijski dobi tudi vsa posvetna oblast v rokah protestantov, kar se pa ni zgodilo nikoli.

¹ Artikuli = člani vere — verske resnice.

Izrazil čut za stanovsko čast vodi vsakega učitelja in učiteljico v stanovsko organizacijo.

— **Preuredba šolskih okolišev v Ljubljani,** ki se je izvršila zaradi bežigradske šole je naletela pri starših na odpor. Šolska oblastva so mnenja, da otroku bolj škoduje, če celo dopoldne ali popoldne čepi v natrpani šolski sobi, kakor pa nekoliko daljša pot od stanovanja do prostorne šole. Kot vse izgleda, starši niso istega mnenja. Na neki ljubljanski šoli, ki ji po novi razdelitvi pripada 111 ulic se je vpisalo v 1. razred samo nekaj otrok iz 18 ulic. Za 20 razredov na Viču je na razpolago le 10 sob. Prenatrpani so razredi tudi v Mostah. (»Slovenec« 20. VII.)

— **Tudi »Samouprava«** je prinesla popravek JUU glede letakov, ki naj bi jih izdalo JUU o nadzorstvu duhovščine nad učiteljstvom. Popravka pa ni prinesla »Samouprava« brez komentarja kot »Slovenec«, pač pa skuša prikazati da je popravek tak, da mestoma ne odgovarja resnici in se poslužuje metode podtikovanja, katerega da so se stalno posluževali gospodje od JNS, med katere prištevata tudi predsednika JUU Dimnika. — Ta komentar je ponatisnil »Slovenec« od 24. VII. — O tako zvanih letakih JUU je pisal tudi »Domoljub« od 22. VII. pod naslovom »Kako so korajžni pod sedanjim režimom.«

— **Javno ocenjevanje** so končno dosegli kot učitelji osnovnih tudi nastavniki srednjih in meščanskih šol. (»Slovenec« 24. VII.)

— **Šola v Sv. Andražu pri Velenju** se je imenovala šola generala Majstra, ko je bil šol. upravitelj prestavljen je predsednik občine Ložnice dal izbrisati ta naslov šole, ki je bil oblastveno odobren. (»Domovina« 23. VII.)

— **Na znano resolucijo »Krščanske šole«,** o kateri se je na tem mestu že pisalo, je odgovorila uprava Sokolske župe v Ljubljani v »Sokolskem glasniku« od 26. VI. precej obširno. Naj navedemo vsaj en značilen pasus: Odločno odrekamo vsakemu pravico posegati v svobodo naše organizacije in odrejati vzgojne osnove in smer. Ne gre za versko življenje, za čista krščanska moralna načela, za notranjo čistost in plemenitost človeka. Vse versko delovanje Cerkve je zavarovano in zaščiten v državnih zakonih in se neovirano izvršuje, ne da bi se kjerkoli in od kogarkoli pojavil upor proti njenemu delovanju. Gre predvsem izključno za posvetne in dalekosežne, narodu nevarne politične in gospodarske cilje. Pod nedolžnimi naslovi se polni ekrazitna bomba, ki naj zopet po želji tujecev razdele narod v sovražne tabore.

— **Štiški menihi** so že pred več kot 150 leti kot prvi izvedli v svojem okolišu organizacijo ljudske šole. (»Slovenec« 17. VIII.)

— **»Slovenec« in »Slovenski dom«** in skupščina JUU. O banovinski skupščini nista prinesla niti besede. O državni skupščini JUU sta obetala oba lista, da bo zelo burna. Izid volitev sta prinesla oba brez komentarja.

— **Ivanu Dimniku,** predsedniku JUU, ukinja oprostitev od pouka v razredu, ki jo je dolgo let protizakonito užival. (»Slovenec« od 9. VIII.) — Par dni kasneje je prinesel »Slovenec« Dimnikov popravek glede protizakonitosti oprostitve pouka.

— **Ena točka resolucije** političnega tabora JRZ v Mariboru: Zahtevamo, da se najde kruh našim brezposelnim učiteljem in učiteljicam ter drugim intelektualcem. (»Pon. Slovenec« 10. VIII.)

Predmeti, ki naj bi se poučevali v župnijskih — to je slovenskih protestantovskih šolah na našem ozemlju — naj bi torej bili: slovensko čitanje, slovensko pisanje in slovenski katekizem.

Pa tudi pri višjem šolstvu ne upošteva Trubar le nemškega in latinskega jezikovnega pouka. Da ne izključuje slovenskega čitanja in pisanja tudi na mestnih šolah, o tem nas potrjuje preje navedena točka 3., ki govori o slovenskem čitanju in pisanju pri »purgarskih in kmetijskih otrocih.« V »Cerkovni ordningu« potrjujejo to tudi predpisi o bogoslužju, po katerih morajo otroci v cerkvi latinsko, nemško in slovensko peti — pa tudi določbe za izpit duhovniških kandidatov, za katerega je bil prirejen vzorec tudi v slovenskem jeziku. Te določbe so veljale tudi za nove učitelje.

Tudi vzdrževanje šol je zaradi verskega značaja protestantovske šole moral Trubar združiti z dohodki protestantovske duhovščine. Dokaza, da mora cerkev: »Pravim pridigarjem, dobrim učiteljem, pobožnim učencem in zvestim cerkovnikom zaslužek in plačilo dajati« ni oprl le na vzgled v judovski cerkvi in evangelistu Lukeža, ampak je spisal o tem posebno poglavje. Tudi v tem se opirajo njegovi načrti le na preje omenjeno dejstvo, da se nahaja v tisti dobi tudi vsa posvetna oblast v rokah protestantov.

Vprašanje nastane, koliko slovenskih protestantovskih šol so ustanovili za časa protestantizma na Slovenskem pri posameznih župnijah na deželi. Ker je bilo število protestantovskih župnij le majhno, imamo, kar za deva kmečke šole, opraviti le z resnimi posameznimi poskusi protestantovskih župnijskih upraviteljev na njihovih župnijah. —

Ciril Petrovec:

Ob 350 letnici smrti velikega slovenskega učitelja

Letos 29. junija je minilo 350 let, odkar je v Derendingenu na Nemškem umrl verski reformator in veliki početnik slovenske književnosti Primož Trubar. Kaj je storil ravno Trubar takega, da se ga kot verskega reformatorja in književnika mora spominjati tudi naše stanovsko glasilo?

Pokretniki reformacije — med njimi zlasti Trubar, so pri nas prvi spoznali veliko važnost šolstva in se lotili izobrazbe naše mladine, ki je bila v tistem času zelo zanevarjena. Znali so obenem obrniti pozornost deželnih stanov in plemstva na to, ter so dobili od obojih poleg moralne opore tudi gmotno podporo. Reči se sme, da ima slovenska šola svoj začetek v oni dobi.

Že prvi dve knjigi iz l. 1551. nam predstavljata Trubarja kot Slovenca, ki podaja pripadnikom svojega naroda dve po njegovem mnenju najvažnejši in najpotrebnejši knjigi: katekizem in abecednik. In že v teh dveh prvih knjigah omenja tudi učitelje. V slovenskem predgovoru katekizma pravi: »Vas brumne (pobožne moja op.) farmoštre, pridigarje, šulmoštre inu stariše inu vse te, ki znajo brati, per sodnim dnevi opominam ter prosim, de vi v cerkvi, v šoli, doma inu kirvkupe pridete, te prepreste vučite le-te štuke naše prave krščanske vere... Enako govori tudi v abecedariju iz istega leta: »Vi šulmaštri pak inu vsi, kir znate poprej brati, zamerkajte inu druge vučite...«

S tema dvema pozivoma je začel Trubar napovedovati namen protestantovske šole, ki je imela biti v prvi vrsti verska šola.